

«Ευρωπαϊκό Σχέδιο Μάρσαλ» και κρίση της εργασίας

του Γιάννη Μηλιού

1. Υποσχέσεις χωρίς αντίκρισμα

Στις 2/4/2020, η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν υποστήριξε ότι «ο ευρωπαϊκός προϋπολογισμός πρέπει να είναι το Σχέδιο Μάρσαλ που καταρτίζουμε ως Ευρωπαϊκή Ένωση για τους ευρωπαϊκούς λαούς».

Όμως τι σχέση μπορεί να έχει ο προϋπολογισμός της ΕΕ με ένα νέο «Σχέδιο Μάρσαλ»; Η απάντηση είναι προφανής: καμία!

Το Σχέδιο Μάρσαλ, που αποτέλεσε αμερικανική βοήθεια την περίοδο 1948-52 προς 17 ευρωπαϊκές χώρες, ανερχόταν στο 2,6% της παραγωγής των δικαιούχων χωρών (13,2 δις δολάρια) και αφορούσε στην «ενίσχυση της βιομηχανικής και αγροτικής παραγωγής», τη «νομισματική και δημοσιονομική σταθεροποίηση» και την «ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών».

Αντίθετα, ο Ευρωπαϊκός Προϋπολογισμός αποτελεί μόλις το 1% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ (166 δις ευρώ το 2019). Περιλαμβάνει όλες τις «αναγκαίες» δαπάνες για τη λειτουργία της ΕΕ (ασφάλεια, τεχνολογία, περιβάλλον, εκπαίδευση, κλπ.), επομένως ελάχιστοι πόροι μπορούν να ανακατανεμηθούν για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Όταν ο Ε. Μακρόν υποστήριξε στις 15/2/2020 ότι η ΕΕ χρειάζεται «μεγαλύτερο προϋπολογισμό», ο Ολλανδός πρωθυπουργός Μαρκ Ρούτε σχολίασε: «Είμαστε καθαροί συνεισφέροντες και δεν βλέπω γιατί πρέπει να πληρώσουμε περισσότερα».

Η αντιμετώπιση της ύφεσης που προκαλούν τα μέτρα περιορισμού πέφτουν έτσι κυρίως στις εθνικές κυβερνήσεις, με την επικουρική μόνο στήριξη από την ΕΚΤ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (το πρόγραμμα αγοράς ομολόγων ύψους 750 δις ευρώ, και το ισχύον για το μέγεθος της κρίσης πακέτο 540 δις ευρώ που θα δανείζει ο ΕSM, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το πρόγραμμα SURE στα κράτη-μέλη και τις επιχειρήσεις για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης).

2. Το δίλημμα των εθνικών κυβερνήσεων μπροστά στην επερχόμενη κρίση της εργασίας

Με το ξέσπασμα της πανδημίας οι κυβερνήσεις βρέθηκαν μπροστά σ' ένα δραματικό δίλημμα: α) πόσους θανάτους «μπορώ να αντέξω», για πόσο διάστημα, ώστε να μην αποσταθεροποιηθεί η συναίνεση προς το πολιτικό και οικονομικό σύστημα; β) τα μέτρα τα οποία θα παρθούν, τα οποία υποχρεωτικά οδηγούν σε βαθιά ύφεση, για πόσο διάστημα θα είναι διατηρήσιμα και ανεκτά;

Οι κυβερνήσεις λαμβάνουν πάντοτε μέτρα που θεωρούνται κοινωνικά ωφέλιμα, στον βαθμό που αυτά υποστηρίζουν την «οικονομία της αγοράς» και το επιχειρηματικό κέρδος. Αυτή η στοχοθεσία φτάνει σήμερα σε οριακό σημείο, καθώς το «κοινωνικά χρήσιμο» μοιάζει να απειλεί την κερδοφορία του κεφαλαίου και συνίσταται σε μέτρα κρατικού παρεμβατισμού που δεν εντάσσονται στη νεοφιλελεύθερη «ορθοδοξία». Ο κρατικός παρεμβατισμός εισβάλλει και πάλι, με μορφές που παρέμεναν ξεχασμένες από τη δεκαετία του 1940.

Οι κυβερνήσεις ενεργοποίησαν τεράστια πακέτα εγγυήσεων, ελαφρύνσεων και επιδοτήσεων για τις επιχειρήσεις, αλλά και επιδόματα προς τους εργαζόμενους που τίθενται σε αναγκαστική αργία ή απολύονται λόγω των μέτρων, επιπλέον μέτρα τόνωσης της ζήτησης, κλπ.

Ωστόσο πρόκειται για μέτρα που καλύπτουν μέρος των εργαζομένων και παράλληλα συνοδεύονται από σημαντική επιδείνωση των όρων εργασίας – μετατροπή συμβάσεων και μείωση αποδοχών, ωραρίων εργασίας, μαζικές επιδοτούμενες απολύσεις σε όσες επιχειρήσεις έκλεισαν ή «αποδεδειγμένα υπολειπόμενα». Η εκτίναξη της ανεργίας αποτελεί πλέον παγκόσμια κατάσταση, με την Ελλάδα να μετράει μείωση κατά 41 χιλιάδες των θέσεων απασχόλησης το πρώτο 15μερο του Μαρτίου.

Σήμερα γίνεται προφανές ότι η οικονομία και κοινωνία του «εγκλεισμού» λειτουργεί όχι χάρη στην «ελεύθερη αγορά» ή την «αριστεία», αλλά χάρη στην εργασία: των γιατρών και νοσηλευτών, των εργαζομένων στα σούπερ μάρκετ, στις υπηρεσίες διανομής, κλπ. Εντούτοις, το κύριο βάρος της κρίσης θα επωμιστούν και πάλι οι εργαζόμενοι.

Εκτός και αν η οργανωμένη αντίστασή τους ανατρέψει τους σημερινούς συσχετισμούς δύναμης!